

KIHNU LEHT

VÄLJAANDJA KIHNU VALLAVALITSUS

november 2014 nr. 10 (163)

TÄNA LEHES

Kihnlased
said loa
hülgeid
küttida

Intervjuu endise
keskkonna ministri
Keit Pentus-
Rosimannusega

Uue
põlvkonna
valguskaabel
jõudis Kihnu

Perearsti
vastus
kihnlaste
kirjale

Ära jäta
end ega
oma vara
kaitseta!

Mälestussõit
lõõtsakuninga
Karl Kikka
radadel

Kihnlased kauplesid mardilaadal

Foto: Jane Murulauk

Juba 18. korda tulid käsitöömeistrid kokku Saku Suurhalli mardilaadale, kus kaubeldi ja osteti hingede kuni 9. päevani.

Mardilaadal esitleti ja müüdi Eesti parimat käsitööd, toimusid oma ala asjatundjate läbi viidud meistrikorjad käsitööhuvilistele ja harrastajatele ning õpitoad lastele, lisaks käsitöötodangu- ja uute raamatute esitlused.

Välja on kujunenud kindlad mardilaada traditsioonid, mis püsivad aastast aastasse, kuid iga laad toob kaasa ka uusi algatusi. Kolmandat korda toimus kon-

kurss „Uus toode mardilaadal“, milleks sel aastal olid näiteks nutikindad ja vilditud kaamelikarva tänavajalatsid.

Mardilaada parima toote tegijaks valiti käsitöömeister Riina Tomberg.

Lisaks käsitööle sai maitsata ja osta eestimaist kõhutäidet, millest kõige suurem nõudlus paistis olevat marineeritud räime järele.

Meeleolu aitasid luua iga päev erinevad pillimehed, -naised ja tantsugrupid. Selle aasta peaesinejaks oli ansambel Kõrsikud, mis võeti nii müüjate kui ka küllastajate hulgas hästi vastu.

Kihnu käsitööga kauplesid sel aastal Lossi Heila, Sarabu Silvi, Roberti Marta, Randli Leida, Kase Svea ja mina. Heila sõnul müüdi kõige rohkem sel aasta kindaid: labakindaid 20 ja sõrmkindaid 30 paari.

Kihnu käsitöö uudistajaid oli väga palju ja müük läks hästi. Imetleti ja kiideti Kihnu peent ja ilusat näputööd.

Suur tänu Kihnu Muuseumile ja Kihnu Vallavalitsusele, kes maksid laadaplatsi tasu, mis oli ligi 400 eurot.

Suur tänu käsitöö tegijatele ja müüjatele!

Sarabu Jane

Kihnlased saavad loa hülgeid küttida

Kihnu Leht intervjueris Keit Pentus-Rosimannust oktoobrikuus, siis, kui ta oli veel keskkonnaministri ametis.

Enne ametist lahkumist arutas ta jahindusnõukogu liikmetega hülgeküttimise teemal ning 14. novembril allkirjastas hallhülge kaitse tegevuskava, jahieeskirja ja "Jahiulukite seireandmete loetelu ja kogumise kord ning seiret korraldama volitatud asutus" muutuse.

Pentus-Rosimannuse sõnul sõltuvad küttimisvõimalused seireandmetest. Keskkonnaagentuur väljastab küttimissoovitused iga-aastaselt enne hülgejahi algust nii, et tingimused ja load oleks võimalik väljastada enne 15. aprilli. Võib juhtuda ka seda, et populatsiooni ebasoodsa seisundi tõttu mõnel aastal hülgeid üldse ei küttita, nagu juhtus sellel aastal ilvesega.

Keskkonnaminister teatas Kihnu Lehele, et eksperdid on pakkunud hallhülge jahiajaks vahemikku 15. aprillist 31. detsembrini. Jahiperiood ei tohi kattuda hallhüljeste sigimisajaga. Sigimisajal ei ole jahipidamine lubatud. Jahiperiood algab pärast seda kui emahülged on lõpetanud poegade imetamise.

Kuna tegu on jahiuluki küttimisega, siis kehtivad ka siin jahimeestele seatud nõuded. Hülgeid saab küttida ainult jahitunnistuse ja jahiloaga ning laskekatse läbinud jahimees. Lisaks on jahimees kohustatud edasisteks hallhüljeste uuringuteks esitama küttitud ulukitelt erinevaid bioproove. See omakorda aitab teadlastel hinnata hüljeste vanust, sugu ja tervist.

Mitmeid aastaid on Kihnus olnud teemaks, et traditsiooniline hülgeküttimine võiks taas elustuda. Kas nüüd on lõpuks lootust, et nii juhtubki?

Selle üle on arutatud tõesti

Kevadel paar nädalat Kihnu sadamas elanud noor mustu. Foto: Jaanus Jürivete

aastaid. Nüüd on lõpuks valmis ka ekspertide poolt väga pikalt ja põhjalikult ette valmistatud hallhülge tegevuskava, mis annab võimaluse ja piisava aluse lõpuks ka otsus teha.

Tegevuskava kokkuvõtte ütleb, et väikeses mahus ja eeldusel, et hallhüljeste arvukus on suur, on küttimise lubamine õige. Aga ma siis igaks juhaks rõhutan siingi üle, et jutt käib ikkagi ja ainult hallhülgest. Asjade edasise ladusa mineku korral oleks selle aasta lõpuks võimalik muudatustega valmis saada.

Milline on Teie isiklik arvamus, kas kihnlastele võiks olla luba hülgeid küttida?

Minu jaoks on tähtis, et hallhüljeste eluolu ja arvukus oleks korralik. Sama tähtis on see, et täiesti omanäolise ja omaette kogukonnana tublisti toimetavad Kihnu saare inimesed tuleksid oma eluoluga hästi toime, et neil oleks aastaringselt võimalik kogukonda toita, katta ja arendada, unikaalset pärandit elujõulisena hoida. Kihnus on hülgejaht olnud ajalooliselt kohaliku kultuuri osa ja see on aidanud kohalike kalameeste saagi kallale kippuvaid hallhülgeid mõrdadest eemale peletada, kui seda on võimalik uuesti lu-

bada nii, et hallhüljeste asurkonnale liiga ei tehta, siis sellise muudatusega tuleks leppida.

Räägime täpsemalt rakendusmäärusest ehk siis sellest, kus, kuidas ja mis ajal hülgeid küttida võiks?

Jahiperiood ei tohi muidugi kattuda poegade kasvatajate ajaga. Eksperdid on teinud keskkonnaministri ees ettepaneku, mille järgi oleks jahialaks selline mereala, mis ei ole otseselt hallhülge kaitsmiseks kaitseala. Kõne all on siis jaht nii öelda kõvalt pinnalt kõvale pinnale ja paadist.

Kui palju ja kellele hülgeküttimisluba antakse?

Hallhülge tegevuskava eelnõu järgi on hallhülge jahi esimesel jahiaastal võimalik küttida 1 protsent eelmisel aastal loendatud hallhüljestest. Järgmisel aastal vaadatakse number seireandmete tulemusel üle. Samasuguse soovitus on andnud Eesti Terioloogiaselts. Hallhüljeste arvukus on olnud viimastel aastatel järjest kasvav ja jõudnud Eesti vetes üle 4000. Hülgeid saab muidugi tulevikus küttida ainult jahitunnistuse ja jahiloaga, laskekatse läbinud jahimees.

Kuidas tagada see, et hül-

geküttimine oleks tõesti vana traditsiooni taastamine ning kuidas jahituristid eemal hoida?

Eks traditsioonidki muutuvad ja arenevad ajaga, päris sellist eluviisi, nagu sadakond aastat tagasi oli, vaevalt keegi taastada plaanib. Kihnlaste huvi "massakad" eemal hoida on ju iseenesest mõistetav, aga hirm massiliselt hülgejahile saabuvate võõraste ees pole teiste riikide näiteid uurides ilmselt põhjendatud.

Kui vaadata näiteks Soome ja Rootsi kogemusi, kus Eesti hüljestega ühte asurkonda kuuluvate hallhüljeste jaht juba mõnda aega lubatud on, siis ei kipu sealgi võõras hülgejahile. Rangetes piirides hülgejahi limiidid jäävad nii Rootsis kui Soomes aasta-aastalt täitmata. Tegu on ikkagi väga keerulise küttimisega, millele loa saamine eeldab vastavate koolituste läbimist ja lubade taotlemist. Kohalikud ettevõtlikud Kihnu mehed peaksid muidugi muudatuse järel endale kõik vajalikud load taotlema ja tegema, ise aktiivsed olema.

Suur probleem on, et kevadel upub suur hulk mõrdadesse jäänud hülgeid ja kalurid nad merre tagasi viskavad, sest muidu peaksid nad korjused

oma kulu ja kirjadega Väike-Maarjasse viima, mis on kaluritele tülikas. Kas ei võiks olla kusagil Liivi lahe ümbruses selline koht, kuhu kalur surnud hülge väikese kompensatsioonist eest võiks viia.

Tuleb mõelda. Aga esmane eesmärk on ikkagi see, et hülged mõrdades ja teistes püünistes ei upukski. Selle vältimiseks on ju ka abinõusid kasutatud ja paremate juhiste väljatöötamine oli tegevuskava koostamise üks eesmärke. Tihti ei osata, eriti eemalt vaadates, nii mõelda, aga hülge võrku tükkimine on osalt sedavõrd jultunud just seetõttu, et loom teab - ta võib karistamatult toimetada, midagi ei juhtu, kui ta võrgus kala järel käib. Nii võib hülge väike küttemisõigus teda tulevikus ettevaatlikumaks muuta ja sellisel juhul nii lihtsalt loom enam võrgu kallale ei kipu. Väheste küttemise lubamine võib paljude jaoks ilmselt mõneti ootamatult hoopis mõne aja pärast hakata kaunis hooletuks muutunud ja muidu mõrdades uppuvate hallhüljeste elusid päästma.

Kas oleks midagi võimalik teha, et mõrdades vähe hülgeid hukkuks?

Aastail 2010-2013 tehti Eestis uuring, mis näitas, et hüljeste eemale peletamine kalapüüniste juurest on hülgepeletitega võimalik. Päril võimsat heli tegev hülgepeleti on aga muidugi jälle üsna kallis - Eestis läbi viidud projektis kasutatud aparadi hinnaks (koos autonoomse toite, näiteks päikesepaneeeli ja kogu muu vajaliku lisavarustusega) oli umbes 7500 eurot. Euroopa Kalandus- ja Merendusfond kavandavat hülgepeleti ostmise kulutuste osalist katmist.

Teadlased ütlevad, et Läänemeres on hülgeid vähe, kalurid leiavad et neid on palju. Kummal poolel on õigus?

Eks see natuke sõltub ka, millega võrrelda. Rohkem kui sada aastat tagasi oli hallhülgeid tõesti väga palju. 1970ndatel kahanes see number seevastu väga väikeseks. Viimase 15 aastaga on hüljeste elu meie kandis - loen siia sisse ka Rootsit ja Soomet - sedavõrd hea olnud, et neid on praeguseks jälle üle 24 000. Eesti vetes on seire andmetel hallhülgeid üle 4000. Nii et võrreldes 70ndatega on neid tõesti palju, võrreldes saja aasta taguse ajaga aga vähem.

Olete hülgeleha maitsnud? Kui jah, kuidas maitses?

Ei ole. Ärge nüüd pahan-dage, aga ega otseselt nii kangesti ei isuta ka. Nende käest, kes maitsnud on, olen kuulnud täiesti vastuolulisi reaktsioone. Mõni ütleb, et maitses nagu korralik mehine metssiga, teine ütleb, et... no ütleme siis nii, et teisele kohe üldse ei maitses.

Hülgeküttimist on pidanud võimalikuks kunagine keskkonnaminister Jaanus Tamkivi, kes 2008. aasta septembris vastas Kihnu Lehe küsimusele, kas kihnlased võivad saada püügiloa, nii: „Mina pole selle selle vastu. Kui Kihnus on hülgepüük traditsioon ja pärandikultuuri osa, siis ministri tasandil poliitilist vastuseisu pole“. Miks kogu protseduur ikkagi on nii kaua aega võtnud?

Esmalt tuli uue jahiseadusega valmis saada. See on praeguseks nüüd pärast aastatepikkusi vaidlusi saanud aasta jagu kehtida. Selle alusel on olnud võimalik hülge tegevuskavaga edasi minna. Ja nagu kihnlased hästi teavad, siis hülgejaht on olnud üks nendest teemadest, kus on väga palju erinevaid huvigruppe ja osapooli, igal oma põhimõtted ja arvamused. See kõik on venitanud ka tegevuskava valmimist.

VALLAVALITSUSE ISTUNGIL

◆ Rahuldati hajaasustuse programmi 2014 taotlusvooru taotlused:

- 1) Runo Ruubel, Männi kanalisatsioonisüsteemide väljaehitamine,
- 2) Maie Aav, Noodi talu veetöötlusseadmete paigaldamine;
- 3) Janne Nazarov, Pärnamäe majapidamise kanalisatsioonisüsteemi rajamine;
- 4) Ülle Püüa, Palmi ja Mäe majapidamiste kanalisatsioonisüsteemi rajamine.

◆ Helvola Teenuste OÜle väljastati kirjalik nõusolek postkontori (Sääre küla) tehnovõrkude muutmiseks (välisveetorustik ja -kanalisatsioonirajatis);

◆ Vallale väljastati kirjalik nõusolek veetorustiku rajamiseks Vallakao ja Helvola maaüksusele;

◆ Kihnu Majanduse OÜle anti viieks aastaks tasuta kasutusse jäätmejaam-tehnokeskuse osad ruumid;

◆ Kinnitati hajaasustuse programmi 2013. taotlusvooru aruanne projektile „Sireli majapidamise veetorustiku rajamine“;

◆ Päästeameti kasutusse anti jäätmejaam-tehnokeskuse garaaž (2014. aasta lõpuni tasuta ja 2015.-2016. aastal hinnaga 3 eur/m²)

◆ Sotsiaaltransporditeenuse kasutamine võimaldatakse seda kasutama õigustatud isikutele tasuta.

◆ SAle Kihnu Kultuuriruum anti viieks aastaks üürile Kihnu Muuseumis asuv kabinetiruum ja panipaik tasuga 65 eurot kuus;

◆ Väljastati kirjalik nõusolek Noodi elamu-lauda tehnovõrgu muutmiseks (veepuhastusseadmete paigaldamine);

◆ Anni Umbile väljastati kirjalik nõusolek abihoone (Ranna, Lemsi küla) laiendamiseks ja rekonstrueerimiseks saunaks;

◆ Arvo Saarele väljastati kirjalik nõusolek abihoone püstitamiseks (Mäe, Sääre küla);

◆ Kinnitati hajaasustuse programmi 2013. taotlusvooru aruanne projektile „Sepa katastriüksusele puurkaevu rajamine ja Sepa majapidamise veetorustiku rajamine“;

◆ Väljastati kasutusluba Sepa puurkaevu kasutamiseks;

◆ Jäeti kasutamata Ranniku (Lemsi küla) ostueesõigus;

◆ Maksti ühekordset sotsiaaltoetust toimetuleku soodustamiseks;

◆ Väljastati kasutusluba Nõlvaku puurkaevu kasutamiseks;

◆ Kinnitati hajaasustuse programmi 2013. a taotlusvooru aruanne projektile "Nõlvaku puurkaevu ja Nõlvaku ning Meremäe majapidamiste veetorustiku rajamine";

◆ Kinnitati hajaasustuse programmi 2013. a taotlusvooru aruanne projektile "Ülemetsa veetorustiku ja omapuhasti rajamine";

◆ Runo Ruubelile väljastati kasutusluba Männi elamu kasutamiseks;

◆ Väljastati kirjalik nõusolek Pärnamäe elamu-kuuri tehnovõrgu muutmiseks (väliskanalisatsioonirajatis) ja garaaž-saun-lauda tehnovõrgu muutmiseks (väliskanalisatsioonirajatis);

◆ Väljastati kasutusluba lairiba sidekaabli kasutamiseks.

Uue põlvkonna valguskaabel jõudis Kihnu

Kihnu on nüüd varustatud uue põlvkonna laiiribaühenduse ehk valguskaabliga, mis annab võimaluse kasutada senisest kiiremat interneti- ja telekommunikatsiooniteenust.

Eesti Lairiba Arenduse Sihtasutuse (ELASA) tellimisel ehitas Kihnu 5,7 kilomeetri pikkuse valguskaabli OÜ Corle. Novembri alguses käis tellija koos võrku kasutama hakkavate operaatorfirmadega valguskaabli ehitust üle vaatamas ja töid vastu võtmas.

ELASA projektijuht Toomas Kallaste ütles, et laiiribaühenduse kasutuselevõtt parandab nii mobiilvõrgu kui fikseeritud võrgu teenuseid. „Kiirus tõuseb, mahud kasvavad ning edaspidi ei tohiks enam mingeid piiranguid olla,“ ütles ta. Võrdluseks varasema ühendusega ütles ta, et sapakas ja mersu viivad mõlemad küll sihtpunkti kohale, kuid nendega sõitmise mugavus ja kiirus on erinev.

Uus valguskaabli ühendus ei jõua Kihnu kodudesse siiski automaatselt. ELASA on baasvõrgu omanik, kellele operaatorfirmad võrku rentima hakkavad. Umbes kuu aega kulub katsetusteks ja dokumentide vormistamiseks, alles seejärel sõlmitakse operaatorfirmadega lepingud.

Kallaste rääkis, et valguskaabel ehitati jätkusuutliku tehnoloogiaga, mis tähendab, et maapinda küntakse multitoru, mille kimbus on neli 14-millimeetrist toru. Sinna sisse puhutakse kompressoritest kahekilomeetriste vahemaade tagant valguskaabel.

Need puhumiskohad olidki need ristikestega märgitud kohad, millega Kihnu sügisel kaetud oli.

Nende all asuvad kaevud, kus toimub liitumine ja kus

Projekt EstWin

◆ ELASA asutati Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu (ITL) liikmete poolt 2009. aastal, et ellu viia projekti EstWin.

Projekti EstWin raames viiakse uue põlvkonna laiiribaühendused, mis baseeruvad fiiberoptilistel kaablitel, kõikjale Eesti maapiirkondadesse.

Aastaks 2018 peab olema valmis fiiberoptiliste kaablite võrk, mis jõuab kõikide asulateni Eestis. Selle tulemusena peavad 98% majapidamistest, ettevõtetest ja asutusest olema võrgule lähemal kui 1,5 km.

Selle eesmärgi saavutamiseks peab sihtasutus välja ehitama üle 6000 km optilisi kaableid ning looma üle 1400 võrguühenduskohta.

Milleks meile on vaja uue põlvkonna laiiribaühendusi?

Uue põlvkonna laiiribaühenduse rajatakse põhjusel, et kogu meie igapäevane elu sõltub järjest enam infotehnoloogiast. Järjest rohkem meie igapäevasest suhtlusest, ärist, riigikorraldusest ja ka meelelahutusest käib internetis läbi laiiribaühenduse. Siiaamaani kasutusel olnud tehnoloogiad ja võrgud ei tule lähitulevikus enam järjest kasvava infohulga transportimisega toime. Aga ka juba praegu on Eestis väga palju kohti, kuhu ka aeglasel internetiühenduse saamine on keeruline.

Eesti uue põlvkonna laiiribaühenduse arendusvisioon püstitab eesmärgi, et kõikidele kodudele, ettevõtetele ja asutustele peab olema kättesaadav 100Mbit/s andmesidekiirust võimaldav laiiribaühendus. Selle eesmärgi saavutamine on otseses sõltuvuses EstWin projekti realiseerumisega.

kaabli kõrvaltorudesse on võimalik valguskaablit juurde puhuda. Kallaste hinnangul Kihnu mahtusid arvestades lisakaabli jaoks aga vajadust ei ole.

Torude mahapanemiseks kasutatakse tehnoloogiat, mida nimetatakse muttimeks ja mis võimaldab kaablit paigaldada nii, et asfalti üles ei kaevata.

Kuna kaabel asub maa all, torm rikkeid põhjustada ei saa, kui just murdunud puu juured kaablit ei kahjusta.

Küll aga võivad rikkeid põhjustada ekskavaatoritööd. „Kuna kaabel on toru sees,

siis tavaliselt kopajuht näeb seda, samuti venib kaabel natuke järele, seega on rikked ebatõenäolised,“ rääkis Kallaste. Kogu Eestis nelja aasta jooksul on kopajuht rikkeid põhjustanud kolm korda ja umbes viiel korral on konteinerjaamades hiired kaabli kiud katki närinud. „Me naerame, et monterijal olid käed vorstised,“ muigas Kallaste.

Lairiba sidekaabel ehitatakse 85 % ulatuses Euroopa Liidu rahadest ja 15 protsenti on ELASA omaosalus.

Anu Saare

Perearsti vastus kihnlaste kirjale

Eelmise nädala lõpus sain Kihnu postkontorist kirja palvega võtta tööle tagasi endine pereõde Luule Aav, kes kirja koostaja hinnangu alusel olevat olnud minu parem käsi, tänu kellele olevat saarele alles jäänud apteek ja kes tegelikult olevatki Kihnu arst.

Kuna kirjal oli 53 allkirja, siis pean vajalikuks kõigile korraga vastata.

Kirja autoril puudub kahetsusväärset arusaam ja ettekujutus tegelikust olukorrast. Luule ei ole Kihnu arst, ei ole kunagi olnud ega saa ka arstiks enne arstiteaduskonnas arstiõppe õppekava läbimist. Pereõde roll on oma pädevuse piires patsiente nõustada ja vajadusel edasi suunata perearsti vastuvõtule või kiirelt arsti otsust nõudva probleemi korral koheselt konsulteerida arstiga.

Minu residentuuri lõpetamiseni (september 2016) asendab mind tervisemeti poolt kinnitatuna doktor Treimuth. Nendel päevadel, kui arsti saarel ei viibi, toimub pereõde iseseisev vastuvõtt.

Minu residentuurist oli jutu nii 2014. aasta jaanuarikuu kui ka eelviimase Kihnu lehe numbris - usun, et enamiku jaoks on teema selgeks räägitud. Minu ametisse kinnitamise tingimuseks oli, et jätkan õpinguid residentuuris. Kui kellelgi on siiski veel küsimusi, palun otseselt minu poole pöörduda, mitte kuulata pahatahtlikke külajutte! Minu telefoninumbri saab pereõde käest.

Lahkumisavalduse esitas Luule ise omal soovil ning nädal pärast lahkumisavalduse esitamist kolmeks nädalaks haiguslehele minnes pani ta arstipunkti väga keerulisse olukorda, mille saime lahendatud tänu Riinale, kes oli nõus asenduslepinguga terviseameti kaudu ning tänu minu endokrinoloogia tsükli juhendaja vastutulekule, kes võimaldas mulle mõned vabad päevad. Mingit omapoolset soovi pereõde ametisse tagasi pöörduda ei ole Luule avaldanud. Seega puudub mul igasugune alus tema tagasipalumisest.

Kihnusse apteegi allesjätmisel Luulel küll mingit võtmerolli ei ole. Varem kehtinud seadusesse muudatuse sissesurumise eest võime tänada Kihnu vallavanemat. Kihnu haruapteegi tegevusloa aluseks on leping esmatasandi tervishoiuteenuse pakkujaga ehk siis perearsti või tema juures töötava pereõdega. Kui ma ei oleks olnud nõus doktor Vellendilt üle võtma Kihnu nimistut, siis ei oleks mitte mingi valemiga alles jäänud ei apteeki ega ka pereõde ametikohta.

Katrin Sihver, Kihnu perearst

Kihnu laste hambad vaadatakse üle

◆ Üks kord aastas teostatakse kõikide lasteaija- ja koolilaste profülaktiline läbivaatus, mille tulemusel selgitatakse, kas laste hammastes on auke (kaarist), mis vajavad ravi.

Lastele antakse pärast läbivaatust kaasa informatiivne tõend, kus on kirjas, kas lapse hambad vajavad ravi või mitte.

Ravi vajavad lapsed peavad kindlasti ka seda teostama ja broneerima arstile raviaja.

Teatavasti on kuni 19-aastastele patsientidele hambaravi tasuta, s.t. selle eest maksab Eesti Haigekassa.

Seekordne laste hammaste läbivaatus toimub 12. detsembril Kihnu hambaravikabinetis ja see on kooskõlastatud kooli juhtkonnaga.

Hambakaarieste tekkeks on peamiseks põhjused:

1. ebapiisav/ebaõige suuhügieen
2. valed toitumisharjumused
3. joogivee madal fluorisaldus. Kihnus on joogivee fluorisaldus 0mg/l, norm on 1,5mg/l.

Arvestades eeltoodut tuleb eriti suurt tähelepanu pöörata laste suuõõne tervisele ja kasutada soodustuse võimalust – 19. eluaastani suuõõs saneerida, et astuda täiskasvanuella tervete ja ravitud hammastega. Pärast 19. eluaastat peavad kõik ise hambaravi eest maksma.

Mida rohkem ravimata hambaid, seda kallim on protseduur.

Järgmised vastuvõtuajad Kihnu hambaravikabinetis:

11.-12. detsember 2014
8.-9. jaanuar 2015

Pärnu hambapolikliinik.

Ära jäta end ja oma vara kaitseta!

Ööd on juba pimedad ja käes see aeg, mida tavaliselt kasutavad ära need, kelle teguviisid vajavad pimeduse kaitsvat rüüd.

Politsei jaoks on see aeg, kus hakkavad sagenema vargused eluruumidest, suvilatest ja kütusevargused sõidukitest. Panen kõigile südamele, et oma varast tuleks hoolida ja kallimad esemed tuleks kindlasti kindlustada, sest isegi, kui politsei avastab varguse, ei pruugi esemed jõuda tagasi nende algsele omanikule. See tähendab, et varastatud vara ei pruugita enam kahtlusaluse juurest leida või see on edasi müüdnud heausksele uuele omanikule. Sellisel juhul on seadusandlikult vara tagasi saamine keeruline ja mõnel juhul ka võimatu.

Tähelepanu tuleb pöörata ka kahtlastele tegevustele (mida võib seostada võimaliku vargusega) meie ümb-

ruses ning sellele kohe reageerida, helistades politsei lühinumbri 110. Kui märkate kõrvalistel teedel ja õhtusel ajal liikumas teile võõrast sõidukit, siis võiksite numbri kirja panna ja sellest kindlasti politseid teavitada. Meie kõigi tähelepanekud on oluliseks abiks turvalisuse tagamisel. Käesoleval aastal on sagenenud vargused kõrvalhoonetest Audru ja Tõstamaa vallas. Varbla ja Kihnu kuritegevus tõusu ei näita, kuid ei tasu ennast lasta uinutada ja unustada oma vara kaitsmist.

Tuletan kõigile meelde, et kergliikleja (nii jalakäija kui ka jalgrattur) peab olema hämaras ja pimedas nähtavad, et vältida olukorda, kus sõidukijuht neid ei märka. Jalakäija peab enda ohutuse tagamiseks kasutama helkurit või valgusallikat. See on seadusega sätestatud kohustus, kuid ennekõike inimese enda võimalus muuta end näh-

tavaks ja tagada ohutus. Kes külma trotsides on otsustanud jätkata liiklemist jalgrattaga, sel tuleb kindlasti meles pidada, et pimedal ajal liikuv rattal peavad põlema ees valge ja taga punane latern, samuti peavad küljes olema nõuetekohased helkurid – ees valge, taga punane ja kodarate küljes vähemalt üks kollane helkur.

Enda liikluses nähtavana hoidmist tuleb võtta väga tõsiselt – elu ja tervis on hindamatu, lisaks sellele aitab politsei oma tööga inimeste tähelepanu sellele rohkem suunata. Seega ei ole vaja süüdistada kõiki teisi oma tegudes või tegemata jätmistes, mis on põhjustanud õnnetuse või lõppenud rahalise karistusega. Alustage sellest, mida saate ise teha selleks, et vältida nii vargust kui ka võimalikku liiklusõnnetust.

Hoidke end ja oma vara!

Harli Hansen,
piirkonnapolitseinik

Mälestussõit lõõtsakuninga Karl Kikka radadel

August Teppo on tuntud kui eesti lõõtspilli looja, teine tähtis mees on aga **Karl Kikas**.

Tema oli mees, kes mängis selle pilli kuulsaks ja rahva südamesse.

Küllap vanemad inimesed veel mäletavad aega, mil reede õhtuti kõlasid Vikerradios tema mängitud lõõtsalood. Algul olevat olnud umbusklikud, kas üldse lubada lõõtspillimängu raadiosse – oli ju lõõtspill rohkem selline lihtne külapidude pill. Karl aga mängis nii kaasakiskuvalt, et keelduda ei saadud.

Ta pidi mängima ka otse-eetris, see tähendas, et sasi ei tohtinud minna ükski noot ning lugu pidi täpselt aega mahtuma.

Karl olevatki kodus enne raadiomängu harjutanud nii, et isa oli stopperiga kõrval aega möötnud, kas ikka lugu tuleb täpselt välja. Aga tuli ja ka otse-eetris oli kõik sekundipealt täpne olnud.

Juba väikese poisikesena paelunud külameeste lõõtsamäng Karli. Ta soovinud ka nii väga ise pilli mängima hakata, aga isa ei lubanud, oli veel poisile öelnud, et ei mingit pilli, kõik pillimehed on joodikud, hoopis tööd tuleb teha.

Karli süda aga ei andnud rahu ja tema kõige vanem vend, kel “jalad juba oma söögilaua all” olid, aitas noorema venna hädast välja ja muretses omale ühe väikese Ostra tehtud pilli, millega siis Karl hakkas harjutama.

Karilil polevat enam aega olnud muud midagi teha, kui pilli mängida. Nagu ta ise on öelnud, et tal oli ainult pill ja pill, kui ikka päevas korra teda kätte võtta ei saanud, siis ta oli nagu haige. Isegi sõjaväes oli tal pill kaasas olnud.

Tänavu 14. novembril möödus 100 aastat Karl Kikka sünnist, selle sündmuse tä-

histamiseks kogunes mitukümmend Karl Kikka pärandi austajat Otepää uuele kalmistule Kikka hauale.

Hea sõna ja pillilugudega meenutasid Kikast temaga kokku puutunud pillimehed Ants Taul ja August Teppo, neile kahele mehele on Kikas ka isiklikult õpetussõnu jaganud, kuidas pilli paremini mängida ja samuti ka noominud, kui mäng just väga hästi välja ei tulnud.

Ants Taul mängis Teppo tehtud pilliga, mis oli Kikast truult teeninud 35 aastat. Kuna meie seltskonnal oli väga hea võimalus juba Tallinnast sõitma asudes kuulata Eesti Raadio salvestusi Karl Kikkast, siis seda põnevam oli jälgida iga sõna ja fakti.

Lõõtsarahvas aga ei tule kodust kunagi välja pillita, nii olidki meil ka lõõtsad kaasas ja Kikka haul kõlas paarikümne lõõtsa esituses “Koduküla nõmmed” ja valss “Ära ilmas valu kaeba sa” – ikka Kikka variandis ja mängituna tema järgi.

Edasi liikusime Truuta küla maadele, seal asub Tasatse talu, kus Kikas sündis ja pillimeheks kasvas. Meiega kaa-

sa rändama olid tulnud ka Karla sugulased, kes meile oma mälestusi jutustasid.

Kikka sünnikodu juures metsas pidi olema ka tantsuplats, kus vanal ajal suured tantsuõhtud toimusid. Minul tekkis küll tahtmine suvel sinna maadele tagasi minna ja see plats üles otsida ning miks ka mitte seal üks tantsupidu korraldada.

Vaatasime üle ka Truuta koolimaja, kus Kikas koolis käis ning edasi suundusime Valgjärve poole ja külastasime Innipärdi talu, kus Kikas perega elas kuni surmani. Lahke peremees lubas meid tuppa ja seal rääkisid Kikka sugulased ja Ants Taul väga huvitavalt, kus täpselt asus Kikka voodi ja millise akna all ta pilli mängida armastas jne.

Meenutustest jäi kõlama, et ta oli täpne ja filigraanne mängija, kellel on korrektned rütm ja puhtad akordid. Iseloomult oli ta olnud põhjalik, heatahtlik, lahke ja lihtne mees.

Kikka kodutalu õuel tõmbas lõõtsa lahti ka Juhan Uppin, kes on tänapäeval Kikka pärandi ja stiili silmapaist-

vaim edasikandja ja jagab lahkelt omi teadmisi ka teistega. Kikka mängustiil oli olnud täpse ja kerge rütmiga, rohkete viisikeerutustega ja põhiviisi juurde kuulub rütmiline saatepartii. Lihtsamas keeles öeldnuna – võimatu on nende pillilugude saatel paigal seista, kohe kistub tantsupõrandale!

Ringsõidu lõpetasime Põlvas suvel avatud Karl Kikka ausamba jalamil pilli mängides.

Lõõtsamängijad on kuulutanud 2014. aasta just Karl Kikka aastaks, selle raames on toimunud mitmeid üritusi, kus ma osadel ka ise osalenud olen, aga see ringsõit tõmbas nagu otsad kokku ja õpetas veelgi austama ja väärtustama ühe silmapaistva lõõtsamängija fenomeni ja pärandit.

Pillilugudel on nüüd hoopis teine vägi juures, teades, et olen astunud oma jalaga Karl Kikka koduradadel.

Huvitav, kas Karl Kikas kunagi Kihnus ka pilli mängimas on käinud?

Orisselja Reet

NIGULAPÄEV

laupäeval, 6. detsembril

KIHNU KIRIKUS

kell 10.00 **TEMPLIPÜHA JUMALATEENISTUS**

Teenivad piiskop Aleksander ja
ülempreester Viktor Ivask

kell 12 **käitumistavadest Kihnu kirikus**

Vestlusringi juhivad Kihnu
naised

KIHNU MUUSEUMIS

kell 13.00 **MÄNNI JANA KOKARAAMATU ESITLUS**

Suupisted ja pillilood

**Avatud on näitus
Liivi lahe kaladest**

OSTAN
kontaktoreid, kaitselüliteid, raadiojaamu,
otsilloskoope, trükkplaate ja detaile
ning aparatuuri.

Pakkumised telefonil
526 9976.

Detsembrikuu sünnipäevalapsed

1. detsember

Astri Oad (Lehtmetsa) 55

2. detsember

Toivo Sulg (Uluda) 70

6. detsember

Alla Vesik (Varju) 87

8. detsember

Vilma Laarents (Zandi) 83

Kalev Laarents (Zandi) 55

14. detsember

Heino Nahkel (Suigu) 78

15. detsember

Theodor Saare (Jaagu) 70

Alma Laarents (Hurme) 65

22. detsember

Viia Sulg (Uluda) 71

24. detsember

Ella Tapp (Kasemaa) 70

Ellen Nahkel (Silla) 72

Lahkunud

Sulev Laanemets
03.02.1939 – 29.10.2014

KIHNU JÕULUPUU

Uue Kunsti Muuseumis
30. NOVEMBER - 7. DEISEMBER

Avatud kell 10.00 – 18.00

Õpitoad kell 14.00 – 18.00

Esimese adventiga avab Uue Kunsti Muuseum ukseid kihnlaste jõulupuule, mis teatavasti pole kuusk. Milline puu saare metsast linna jõuab ning kuidas ta päev-päevalt kaunimaks muutub, seda saab näha Kihnu kultuuripäevadel, mis kestavad kuni teise adventini. Igal päeval on oma teema. Kõik huvilised on teretulnud vaatama, maitsma ja ka ostma kihnlaste meistritöid.

Kaheksa päeva jooksul avaneb võimalus Kihnu käsitöömeistrite käe all õppida kihnu naiste njaputüed, laulda Kihnule omaseid laule ning seada tantsusamme koos saarerahvaga. Igal päeval on võimalus kulduda kangastelgedel.

PÜHAPÄEV, 30. november

Kell 13.00 JÕULUTURU AVAMINE

Muusikaline tervitus ansambli KYNE.

Ehime kihnlaste jõulubu männi. Põldeotsa Leili juhendamisel saab igauks ise ehteid valmistada.

Loosime välja auhinnad meistrite vahel, kes Ukraina vabadusvõitlejatele kindaid ja sokke kudusid.

ESMASPÄEV, 1. detsember

Kell 14.00 KANGAKUDUMISE ÕPITUBA. Lossi Heila õpetab kanga üleskäärimist ja pealeajamist telgedele. Igaihel on võimalus proovida põrandariide mahakudumist.

TEISIPÄEV, 2. detsember

Kell 14.00 PAELAPUNUMISE ÕPITUBA. Roberti Helmi õpetab sääre- ja kõrdipaela, vardakotipaela ning südametega paela kudumist.

KOLMAPÄEV, 3. detsember

Kell 14.00 VARDAKUDUMISE ÕPITUBA. Ärmä Roosi õpetab kinda ja poolsuka kudumist.

Kell 17.00 Roosi räägib põnevaid lugusid oma lapsepõlvest, kooliteest, haruldastest ilmastikunähtustest ja saarenaiste käsitööst.

NELIPÄEV, 4. detsember

Kell 13.00 ÕPITUBA KOOLILASTELE. Käepaela punumist õpetab Roo Salme.

Kell 16.00 MANDRIKIHNLASTE ÜLÄLÕSTIMINÕ.

Räägime, kuidas Kihnus jõule peeti ning peetakse. Õpime jõulümängu "liiad ning paarid", selleks peab iga osavõtja kaasa võtma peotäie metspähkleid. Laulame vanu laule ja tantsime kihnu tantse akordioni ning kitari saatel. Tantsimist õpetab Lahe Meeli.

REEDE, 5. detsember

Kell 14.00 VARDAKUDUMISE ÕPITUBA. Randli Leida selgitab kihnu kinda ja ruhnu suka roosimist ning räägib huvitavaid lugusid oma elust nii Kihnus kui Ruhnus.

LAUPÄEV, 6. detsember

Kell 14.00 NUKUTEO ÕPITUBA LASTELE. Kiusu Tuuli õpetab kihnu nuku valmistamist ja niitamist.

Kell 16.00 LAUPA ÕHIA LAULUGA. Roberti Marta eestvedamisel laulame regilaule.

PÜHAPÄEV, 7. detsember

Kell 13.00 KIHNU MÄNGUDE ÕPITUBA. Õpime koos vanu kihnu mängu ja meenutame naljakaid lugusid kihnu keeles.

Kell 14.00 - 16.00 KIHNU JÕULUPUU lõpuõhtu.

Laulame kihnlaste uuemaid rahvalikke laule Kuraga Mari ja Anto pillimängu saatel.

Kõigil Kihnu Jõulupuu päevadel Uue Kunsti Muuseumis saab vaadata ka Mark Soosaare Kihnu-ainelisi filme: "Kihnu naine", "Vaarao sõjavägi", "Kihnu mees", "Kihnu Kristjan", "Kihnu naenõ, tutt pios", "Kihnu lõnnuaabets", "Rasmus, kormonaudid ning...".